

ברכת האילנות

שולחן ערוך: "היוצא בימי ניסן וראה אילנות שמוציאין פרח, אומר: 'ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות (טובים) להינות בהם בני אדם'" (שולחן ערוך, אורח חיים, סימן רכו סעיף א - ע"פ ברכות מג, ב). ומברכים אותה רק פעם אחת בשנה. מברכים ברכה זו על עצי פרי ולא על אילני סרק. ומוטב לברך על אילנות רבים, ולפחות על שני אילנות. אף כי זמן הברכה הוא בחודש ניסן, מוטב לברך אותה מיד בתחילת החודש, כי זריזים מקדימים למצוות. ועוד, אף שזמנה בניסן, אין היא נחשבת למצוה שהזמן גרמה, ולכן אף נשים מברכות אותה. בגמרא ובשולחן ערוך אמרו לברך ברכה זו בחודש ניסן, אבל במשנה ברורה (שם רכו, ס"ק ב) כתב, שכן טבעם של אילני פירות שהם מלבלבים בארצות החמות בחודש ניסן, ולמעשה אפשר לברך ברכה זו גם בחודש אחר, אם רק אז ראה את לבלובם. אחרים כתבו (ראה ברכי יוסף ס' רכו ועוד), כי דווקא בחודש ניסן מברכים ברכה זו. יש אומרים שאין מברכים ברכת האילנות בשבת, שמא יבוא לתלוש מן האילן או לטלטל את הפרח כדי להריח בו, אך יש שאמרו לברך ברכה זו בשבת, כדי להשלים למניין מאה ברכות.

שבת הגדול פרשת מצורע

"שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול" (שולחן ערוך ת"ל). **ההפטרה:** "וערבה לה' מנחת יהודה" (מלאכי ג, ד). אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים נשמות. במנחה אין אומרים "צדקתך", ומפסיקים לומר: "ברכי נפשי". במוצש"ק אין אומרים "זיהי נעם... ואתה קדוש". (בגלל ערב פסח שחל ביום שישי)

יום חמישי בערב, מיד אחרי תפילת ערבית בודקין את החמץ לאור נר שעוה יחידי (לא אבוקה), בכל מקום שיש חשש ואפשר למצוא חמץ, כולל בכיסי הבגדים. קודם הבדיקה מברכים "על יעורר חמץ". אין לדבר בין ברכה לבדיקה. אם שח באמצע הבדיקה לא צריך לחזור ולברך. בברכה אחת ניתן לבדוק כמה בתים. ראוי שלא ישוח ביניהם. בברכה על בעור חמץ יכוון על: הבדיקה, הבטול שבליה, שריפת החמץ למחרת ועל בטול שלאחר השרפה. לאחר הבדיקה והשרפה יאמר כל חמירא. מי שאינו מבין יכול לומר בתרגום.

ערב פסח: ס"ז שריפה וביטול חמץ 11:19
סוף זמן אכילת חמץ 9:57 שעה עשירית 15:56

בס"ד

ענג שבת

פרשת תזריע - מצורע

ערב שבת קודש
עלון
דו שבועי

כ"ט באדר ב' ה'תשע"ט (05.04.2019) **יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים**
ליעולי נשמת ר' אלתר יחיאל שני בן אברהם יצחק ואטל פולק שני בת הרץ נפתלי ז"ל, ת.נ.צ.ב.ה. (שנה שלושים ושלוש) עלון מס' 14 (1236)

מועדי השבת תזריע (שעון קיץ)

ער"ש מוצ"ש	יום	י-ם
18.25	19.39	י-ם
18.41	19.41	ת"א
18.32	19.41	ח'יפה
18.43	19.41	ב"ש
18.36	19.39	אילת

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת תזריע - יום ו'	מוצ"ש (אופק ת"א)
עלות השחר	4.42 - 4.50
זמן הנחת תפילין	5.27 - 5.34
הנץ החמה (מישור)	6.17 - 6.24
הנץ החמה (הנראה)	6.21 - 6.28
ס"ז ק"ש מג"א	8.42 - 8.47
ס"ז ק"ש הגר"א	9.27 - 9.32
חצות היום	12.42 - 12.43
מנחה גדולה	13.14 - 13.16
שקיעת החמה	19.07 - 19.03
צאת הכוכבים ב'	19.57 - 19.53

דף יומי: חולין קל - קלו

מועדי השבת מצורע

ער"ש מוצ"ש	יום	י-ם
18.30	19.44	י-ם
18.45	19.46	ת"א
18.37	19.46	ח'יפה
18.47	19.46	ב"ש
18.40	19.44	אילת

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת מצורע - יום ו'	מוצ"ש (אופק ת"א)
עלות השחר	4.32 - 4.40
זמן הנחת תפילין	5.18 - 5.25
הנץ החמה (מישור)	6.08 - 6.15
הנץ החמה (הנראה)	6.13 - 6.19
ס"ז ק"ש מג"א	8.36 - 8.41
ס"ז ק"ש הגר"א	9.22 - 9.27
חצות היום	12.40 - 12.42
מנחה גדולה	13.13 - 13.14
שקיעת החמה	19.12 - 19.08
צאת הכוכבים ב'	20.02 - 19.58

דף יומי: חולין קלו - בכורות ב

את העלון ניתן למצוא בפיסיבוק תחת השם: "ענג שבת"

את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מידיע יהודי" www.moreshet.co.il

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלוק 3, ת"א טל: 03-5234063 פקס: 03-5234054 דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

הטומאה והטהרה

פרשיות תזריע ומצורע ממשכיכות את העיסוק בדיני טומאה וטהרה, בהם התחלנו לעסוק בפרשת שמיני. משמעותם המלאה של דינים אלו נעלמה מאתנו והם נכללים ב"חוקים", המצוות שטעמן נסתר מחמת עומקן, כדברי הרמב"ם (בסוף הלכות מקוואות): "דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב..."

גם בספר הכוזרי כשרבינו יהודה הלוי מתייחס לטומאות הוא מסביר שדינים אלו מוגדרים כחוקים, אך הוא מוסיף טעם אפשרי להבנת משמעותם זו לשונו (מאמר ב, ס): "כבר אמרת לך שאין ערך בין שכלנו ובין העניין האלהי, וראוי שלא נטרח לבקש עילת אלה הגדולות והדומה לזה. אבל אני אומר אחר בקשת המחילה מבלתי שאגזור שהוא כן, שאפשר שתהיה הצרעת והזיבות תלויות בטומאת המת, כי המוות הוא ההפסד הגדול, והאבר המצורע כמת והזרע הנפסד כן, מפני שהיה בעל רוח טבעי מוכן להיות טפה שיהיה ממנה אנוש, והפסדו כנגד כח החיות והרוח".

לפי ריה"ל, המכנה המשותף של הטומאות השונות הוא מחמת היותם מצבים שיש להם קשר או דמיון לחסרון חיים ולמות. הסבר זה ברור ביחס לטומאה החמורה ביותר - טומאת מת ולכל הטומאות הנובעות מטומאה זו, אך נכון גם ביחס לשאר הטומאות, מכיוון שגם להן ישנו קשר למצבים של חסרון חיים.

טומאות קרי, זיבה ונידה נובעות ממצב של כוחות חיים פוטנציאליים שנאבדו מבלי שייעודם המלא התממש. טומאות שרצים ונבלות קשורות למגע של האדם בנבלות שהם חיים שנחסרו והמצורע "חשוב כמת" (שמות רבה פרשה לד ועוד) מהבחינה החברתית והגופנית.

ניתן להרחיב את דברי ריה"ל שהמוות קשור לטומאה ולעומת זאת החיים מבטאים טהרה, מכיוון שחיים אינם רק מציאות פיזית וביולוגית, אלא הם ביטוי להשפעה של חיים אלוקים וקיומו של כל חי נובע מהחיות האלוקית שמקימת ומצמיחה אותו "ואתה מחיה את כולם" (נחמיה טו). החיות אלוקית היא סיבת הטהרה של החי, ולעומת זאת כל מיעוט חיים מהווה סימן למיעוט או הסתלקות חיות זו. המדרגות השונות של הטומאות הינן ביטויים למדרגות השונות של מיעוט חיות זו, ומתוך כך נגזרות הלכות הטומאה שעל שיעורן המדויק אנו זקוקים להדרכת התורה ולגדריה ולעומתן דרכי הטהרה מכוונות להוספת קדושה ושפע חדש של חיים אלוקים שהם הם מקור הטהרה.

בדרך זו מבאר הרא"ה קוק את מושגי הטהרה והטומאה (קובץ א, סח): "הנשמה היחידית של האדם היחיד נעשית מאירה, קדושה וגיבורה על ידי אור האלהי המזוהית עליה את קרני זהרו בתוקף ומילוי, והיא נטמאת ונעשית קדורה לפי אותה המדה שאורה האלהית רחוקה ממנה או היא משובשת בקרבה" ומוסיף "על כן טהרה צריך הוא הרוח, טהרה במקור הטהרה של המעין האלהי".

לאור זאת נראה לבאר את דברי הילקוט שמעוני (פרשת עקב, תתעג) "מה מים מעלין את הטומאה לטהרה, כך דברי תורה מעלין את הטמא מטומאה לטהרה שנאמר אמרות ה' אמרות טהורות". על ידי עיסוק בתורה ובמצוות אנו דבקים בה' ומכח דבקות זו אנו זוכים לטהרה ולחיים כדברי המשנה "מרבה תורה מרבה חיים" (אבות ב, ז). על כן "הצדיקים אפילו במיתותן קרויין חיים" ואילו "הרשעים אפילו בחייהן קרויים מתים" (ירושלמי ברכות ב, ג), מכיוון שכאמור לעיל, קדושת החיים והטהרה נובעים מקירבת ה' ומהדבקות בו ולעומת זאת המוות וטומאותו קשורים לריחוק ממנו.

כל התקדמות רוחנית ותורנית על ידי לימוד ומעשה, תיקון המידות וקידוש המחשבות והכוונות, ריבוי חסד והליכה בדרכי ה' מקרבת אותנו יותר לקב"ה שהוא מקור החיים ומתוך כך אנו זוכים יותר ויותר לטהרה ולחיי אמת "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום" (דברים ז, ד).

הרב **יואל רוזנברג**, ר"מ ביישיבת הכותל, ירושלים

העלון מוקדש לזכר ולע"נ האי גברא, הרב הראשי וראב"ד באשקלון מרן הר"ג **יוסף שרביט** זצוק"ל, נתש"מ בשבת הגדול ח' בניסן תשע"ו. יהי זכרו ברוך! אוכרה לזכרו ולימוד לקראת חג הפסח, תתקיים א"ה ביום חמישי ו' בניסן (11.4.19) בשעה 17:00 בבית הנסות "יד מיכאל" באשקלון.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **ר' ישראל אהרון** ב"ר אלישע גוטהרץ ז"ל, נפטר ב-ד' בניסן תשע"ו. יהי זכרו ברוך!
העלון מוקדש לזכר ולע"נ **בוכה אסתר בלדקובסקי** בת יצחק פרידמן ז"ל, נפטרה ב-ב' בניסן תשס"ו. יהי זכרה ברוך!

נגריית שינדלר
- בטיק רהיטים בהתאמה אישית -

נגריית שינדלר מתמחה בבניית רהיטים ועבודות עץ בהתאמה אישית, תאום תכנון וביצוע מול אדריכלים/יות מעצבי/ות פנים ולקוחות פרטיים.

050-2561836

הלקוח נשאל יעוץ מקיף

בניית אתרים: עיצוב אתרים, מינסייט, דף נחיתה, בניית אתרים, מערכות ניהול תוכן, אחסון אתרים וקידום אתרים.

אינטראקטיב: עיצוב באנרים, עיצוב באנרים פלאש, קטלוג אלקטרוני.

עיצוב גרפי: לוגו, ניירת, פלייר, מודעה, פרוספקט, קטלוג, ספר, רולאפ וכרטיס ביקור.

פגשו אותנו בפיסיבוק **Haguel Spitzberg** **גוגאל שפיצברג** טל: 054-6695400 shelegpr@gmail.com

שב תריס

פטנט בלעדי!

דואגים לביטחון ולבטיחות שלכם

מערכת להפעלת תריסים חשמליים באופן ידני בעת הצורך. אין צורך בשעון שבת. באישור רבנים ראשיים ופוסקים חשובים.

על פי תנאי ההיתר המפורטים באתר.

052-3211839
www.halevisys.co.il

דיני השבוע ומנהגיו

לעילויו נשמת

יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל

שבת החדשה, ראש חודש פרשת תזריע

מובאים לחדשה, ראש חודש ספרי תורה. בראשון 6 קרואים בפרשת השבוע, מניחים ספר שני על הבימה ואין אומרים חצי קדיש מגביהין הספר הראשון ובספר השני קוראים לשביעי בפרשת פנחס: "וביום השבת" עד "ונסכו" (במדבר כח, ט). מניחים ספר שלישי על הבימה, אומרים חצי קדיש מגביהין ספר שני וקוראים למפטיר בפרשת בא: "ויאמר ה'... החדש הזה" עד: "תאכלו מצות" (שמות יב, א-ו).

ההפטרה: יזחוקאל פרקים מה – מו. התימנים: מתחילים: "כה אמר ה' רב לכם..." (מח, ט). עד: (מו, יא): "ושמן הין לאיפה". ויש מסיימים בפסוק ו'ח. האשכנזים: "כל עם הארץ" (מח, יט), עד (מו, יח): "לוא יפוצר עמי איש מאחזתו". הספרדים: "כה אמר ה' בראשון" עד (מו, יט): "עולת תמיד".

הרשת החדש

קוראים פרשת החדש בסמוך לחדש ניסן או כמו השנה בראש חודש, מפני חשיבותו של ניסן שהוא ראש לכל החודשים: "החדש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה" (שמות יב, ג). אמרו על ניסן כי הוא מלך לכל החודשים, וכן כתב בעל הטורים על פסוק זה: "החודש הזה לכם" – "לכם" – אותיות 'מלך'. עוד אמרו בספרי קבלה וחסידות, כי שמו המקראי של חודש ניסן – חודש האביב, 'אביב' בנוטריקון 'אב' י'ב' – אב ל"ב חדשי השנה (הקדמה לשערי צדק, טעמי המנהגים עמ' הו ועוד).

אין אומרים אב הרחמים ואין מקריים נשמות. במנחה אין אומרים "צדקתך". כך בכל חודש ניסן.

מוסף – "אתה יצרת"

במוסף אומרים אתה יצרת במקום טיכנת שבת (שולחן ערוך תכח, א). טעה ואמר 'טיכנת שבת' – אם נזכר לפני שאמר את שם ה' שבחתימת הברכה, חוזר ל'אתה יצרת'; ואם נזכר לאחר שכבר הזכיר את שם ה', מסיים: 'ברוך אתה ה' למדני חוקיך' וחוזר ל'אתה יצרת'; ואם נזכר אחרי שהתחיל 'רצה' – כשיגיע ל'והשב את העבודה' מוסיף ואומר 'ונעשה לפניך חובותינו בקרבן מוסף יום ראש החודש הזה' ומסיימ בברכת 'רצה' על הסדר; ואם נזכר אחרי חתימת הברכה 'המחזיר שכנינו לציון' לפני שפתח ב'מודים', אומר כנ"ל ונעשה לפניך חובותינו בקרבן מוסף יום ראש חודש הזה' וממשיך 'מודים' וכן; ואם כבר התחיל 'מודים', כל עוד לא סיים תפילתו חוזר ל'אתה יצרת' ומתפלל על הסדר; ואם כבר סיים תפילתו, אפילו לא יעקב רגליו ואלא כבר אמר 'יהו לרצון... צורי וגואלי' שלפני 'נעשה שלום במרומוי' – חוזר ומתפלל תפילת מוסף של שבת וראש חודש (כן פסק הגר"ם^[דרושה הבהרה] אויערבוך זצ"ל). אמר 'אתה יצרת' אך טעה בחתימת הברכה ואמר 'מקדש השבת' בלבד, יצא ידי חובתו.

ברכת הלבנה: מליץ שליש, ד' בניסן ועד ליל שיש, י"ד בניסן.

התפילות בחודש ניסן

רובו של חודש ניסן נתברך בימים של קדושה. בראש חודש ניסן הוקם המשכן (שמות מ, יז), וכאמור בפרשת נשא (במדבר ז) הביאו שנים עשר נשיאי שבטי ישראל את קרבנותיהם בחנוכת המזבח עם הקמת המשכן, וכלל הוא, כי יום שאדם מקריב בו קרבן, הוא נוהג בו יום טוב. נשיא ליום, נשיא ליום הביא את קרבנו ויומו נחשב יום טוב לכל השבט.
הי שנים עשר ימים. י"ד בניסן, שבו הקריבו את קרבן הפסח, אף הוא יום טוב בלחל קרבנו. ושבעת ימי הפסח (ובח"ל שמנה ימים) ימי חג. הם והיום שאלוהי הרבה הוא אסרו חג, הגם בו נוהגים יום טוב (שולחן ערוך אורח חיים סימן תכט סעיף ג). הרי שרוב החודש יצא בקדושה, ויתירה מזו הובא בכף החיים (ס' תכט ס"ק כא) שחנוכת בית המקדש שלעתידי לבוא יהיה שבעה ימים לאחר החג – כך שימל כל החודש הם בקדושה.

לכן נוהגים בכלו מנהגים של ימים בקדושה: כל חודש ניסן לא אומרים תחנון, ובמנחה בשבת לא אומרים "צדקתך". אין מספידים בו ואין אומרים צידוק הדין. כן אין קובעים בו תענית, אבל הברורות מתענים בערב פסח, וחתן מתענה ביום חופתו אפילו בראש חודש ניסן (מפני שהוא יום תענית צדיקים, שמתו בו נדב ואביהוא, ראה שולחן ערוך אורח חיים סימן תפג), וכן מתענים בו תענית חלום. אף שאין אומרים תחנון בחודש ניסן, נוהגים האשכנזים לומר א'–ל ארך אפיים' (בשני וחמישי) ו"למנצח... יעקב...", אבל בעדות המזרח אומרים אותם בכל יום שאין אומרים בו תחנון (כף החיים). הספרדים אינם מתוודים כל חודש ניסן בקריאת שמע שעל המיטה (שולחן ערוך תכט, ג)

פרשת נשיא היום

החל מראש חודש ניסן, היום שבו הוקם המשכן, התחילו נשיאי ישראל להקריב קורבנות במשך 12 יום, נשיא ליום. על כן נוהגים לקרוא מראש חודש, עד י"ג בניסן, בכל יום נשיא של אותו יום מחנוכת המזבח (משנה ברורה תכט, ח). בקהילות החסידים אף נוהגים לקרוא אותם בספר תורה, בלא ברכה.

ביום הראשון מתחיל: "ויהי ביום כלות משה..." (נשא במדבר ז, א) וממשיך: "ויהי המקריב ביום הראשון...", וכן ממשיך כל יום עם הנשיא של אותו יום. ביום י"ב מסיים לקרוא את פרשת נשא. ביום י"ג מתחיל בפרשת בהעלותך ומסיים ב: "כן עשה את המנורה" (במדבר ה, ד).

אקטואלי

הרב הלל מרצבך
רב קהילה ביד בנימין וראש כולל לרבנים של איגוד רבני הקהילות.

כח הדיבור בפסח

צרעת נרמת מדיבור רע

חז"ל מלמדים אותנו שנגני צרעת באים על עוון של דיבור לשון הרע (אבות דרבי נתן פרק ט): "מספרי לשון הרע נגעים באים עליהם שכן מצינו באהרן ומרים שספרו לשון הרע במשה ובאת עליהם הפורענות".

הצרעת איננה סתם עונש, "צרעת" בחילוף אותיות זה "עצרת". הצרעת גורמת לאדם לעצור ולהתבונן במעשיו. אם הוא לא הצליח לעצור בדיבורו, הוא יעצור כעת שבוע יותרחק מתבריו ויחשוב בדעתו על מעשיו. יחשוב על מה הוא דיבר והשחית. על כל מה שהוא הפריד בין בני האדם.

התיקון של המצורע

אחרי שהמצורע עובר את התהליך התיקון. אומרים בחסידות שה"נתק" הופך ל"תיקון", וה"נגע" הופך ל"עונג". המצורע גרם להרחקה בין אנשים על ידי לשון הרע. התיקון לכן הוא **הקריבה**. קריבה נקשית על ידי שמדברים אחד עם השני. דיבור טוב, דיבור של אחדות ואהבה. הדיבור עצמו איננו שלילי. הדבר היחיד שאנו צריכים זה לשלוט עליו.

פסח - מה פסח

זכות הגאולה שלנו ממצרים היא כאשר בני ישראל פנו אל ה' בדיבור. כשעם ישראל דיבר עם ה' בכל כוחו זכינו לגאולה (שמות פרק ב, כג): "וַיַּקְעֶזְךָ וַיַּתְעַלֶּשְׁתָּעִם אֶל הָאֱלֹהִים". בעל ה"אמוי אמת" מגור אמר שלפסח רומז לשמירת הפה, מ'שום י'פסח" הוא "פה – סח", ו"פרעה" הוא "פה – רע". התיקון לשמירת הלשון היא לא שתיקה, אלא דיבור של קודש.

לילה של דיבורים

בליל הסדר הראשון במצרים מה שעשו בני ישראל, זה לשבת בתוך הבית כל המשפחה ביחד, אכלו בשר ומצות ודברו. דברו על ההיסטוריה, על הגאולה, על הניסים, ועל הטוב שתעיד להיות. גם אנתנו בליל הסדר יושבים ומדברים. מספרים על הניסים שהיו, מדברים על שרשרת הדורות. "וכל המרבה לספר ביציאת מצרים היה זה משובר". זהו תיקון לריחוק מהדיבור הרע גורם. דיבור של קרבה דיבור של אהבה. וכן כתב בעל השפת אמת (ויקרא פסח תרגל): "פה–סח כיון שהדיבור יצא ל**חירות** היה רק כדי **להלל ולהודות"**.

תיקון חטאו של אדם הראשון

חטאו של אדם הראשון היה שאכל מעץ הדעת שאסר עליו ה'. עבירה גוררת עבירה, ובשעה שה' שואל את האדם מדוע אכל מעץ הדעת, נפל האדם בלשון הרע (בראשית ג, יב) ואמר: "האֵשֶׁה אֶשֶׁר נתַּתֶּה עִמָּדִי הוּא נַתְּנָה לִי מִן הָעֵץ וְאָכַלְתִּי". שתי נקודות אלו תוקנו בלידת עם ישראל לָעָם בליל הסדר: אכילה של קרבן הפסח עם המצות, ודיבור של כל המשפחה סביב ליל הסדר אודות הניסים והנפלאות של ה': דיבור של קרבה, ואהבה בין אחד לשני.

ההבדל בין חמץ למצה

ההבדל בין חמץ למצה היה שניה קטנה. החמץ החמיץ והמצה מותרת באכילה. ישנה מצוה לאכול מצה בליל פסח, ואיסור כרת לאכול חמץ. גם מבחינת כתיבת המילים "חמץ" ו"מצה" זה הבדל של נקודה קטנה של דיו בין האות "ח" לאות "ה". זו הנקודה שמפרידה לנו בין הטהור לטמא. בין הטוב לרע. בין הדיבור המזיק וההורס והמנתק, לדיבור של חיבור ואהבה. בין האכילה הטהורה לאכילה הטמאה.

לסיים... שזנכה לדבר רק דברי קרבה, אחדות ואהבה, שנאכל רק את המתות לנו, מתוך כך נתקן את כל פגמי הלשון הרע שבנו. וכשם שבניסן נגאלו בזכות הדיבור הטוב, כך נזכה לגאולה שלימה בקרבן מתוך דיבור של קודש. שבת שלום, וחג פסח שמח.

שו"ת בפרשה

הרב ישראל א' שפירא
רב קהילת א'הבת אחים', בבלי תל–אביב

זביום השמיני ימול בשר ערלתו (ג, יב).

'זריזין מקדימין למצוות' במילה שלא–בזמנה

במשנה מגילה (ב, ו): 'זה הכלל, דבר שמצוותו ביום כשר כל היום'. המשנה אמנם אינה מונה את מצוות מילה בין הדוגמאות למצוות שזמנם כל היום, אולם בבבלי יומא (דף כח ע"ב) דרשו זאת על מצוות מילה בייחוד: 'דתניא, זביום השמיני ימול בשר ערלתו, מלמד שכל היום כשר למילה, אלא שהזריזין מקדימין למצות, שנאמר (בראשית טז)

(ט) וַיְשֶׁכֶם אֲבְרָהָם בְּבֶקְרִי.

רבנו מנחם המאיירי בחידושויו (יומא דף כח ע"ב) כתב: 'כל היום כשר למילה [...] ומכל מקום **ראוי** לזריזים להקדים בה בשחרית **שלא יראה כמתרשל בה** מצד חמלתו על הבן, ולאחוז בדרכי האבות שנאמר עליהם [...] וַיְשֶׁכֶם אֲבְרָהָם בְּבֶקְרִי'. לשונו של המאיירי מורה כי ענין 'זריזין מקדימין' יסודו **במעלה יתירה והיזר מצווה** אך איננו חיוב גמור רבי יוסף ענגיל בג'ליוני הש'ס' (פסחים דף ד ע"א) מבאר את שיטת המאירי: 'משום שאין למדן מקודם מתן תורה, וגם לא נאמר בתורת חיוב שצריך לעשות כן, רק הכתוב סיפר שאברהם עשה כך'.

לעומת זאת, מפורסמת שיטתו של רבי דוד הכהן, מחכמי תורקיה בן דורו של רבי יוסף קארו, בשו"ת הור"ך (בית ב), הכותב כי 'נראה שיש כל כך איסור גדול למי שאינו מקדים המצוות בתחילת זמנן [...] ואם לא הקדמת **אתה עובר איסור תורה'**. שתי עמדות ביניים מצינו בעניין זה: רבי אריה ליב גינצבורג בעל ה'שאגת אריה' בספרו 'טורי אבן' (ר"ה דף ד ע"ב), מצדד כי אין בכך איסור למאחר 'אלא זירוז בעלמא הוא **מדרבנן**', ורבי יעקב רייש בשו"ת שבות יעקב (ח"א סימן ל) כתב: 'הקדמה למצוה, היא **מדינא דש"ס**, ויש לו סמך דאורייתא מאברהם', קרי, חובה מדינא דגמרא.

הטור (יו"ד סי' רסב): 'זמן המילה ביום שמונה ללידתו [...] וכל היום כשר לכך אלא שזריזין מקדימין למצוה מיד בבקר [...] וכן כל מילה שלא–בזמנה [...] כולם אין נימולים אלא ביום'. רבי חיים פאלאג'י בספרו 'ראה חיים' (דף יד ע"ב) דייק בדברי הטור שהזכיר את חובת 'זריזין מקדימין למצוות' רק במילה–בזמנה, ואילו לגבי מילה שלא–בזמנה ציין רק שצריך לעשותה ביום, אבל השמיט עניין ה'זריזות'. מכאן הסיק 'זבל הקפדת רבותינו ז"ל זריזין מקדימין למצוות הוא במילה–בזמנה'. על דרך זה הוא מבאר שהסיבה שאברהם איננו נימול (בראשית יז) בַּעֲצֵם הַיּוֹם הָאֵז ולא בתחילת היום, כיון שמילת אברהם נחשבת כמילה שלא–בזמנה שאין בה מצוות 'זריזין', ולפי זה ניתן לכאורה לדחות מילה שלא–בזמנה.

כנגד חידושיה של יצאו גדולי הפוסקים האחרונים, בראשם רבי יחזקאל לנדא בשו"ת 'נודע ביהודה' (מהדו"ת יו"ד סי' קסו), שנשאל על–אודות תינוק שלא נימול בזמנו ואביו רוצה ליעב המצווה עד לערב–פסח, כדי לזכות הכבורים בסעודת–מצוה. ה'נודע ביהודה' משיב: 'דוּעוּ עַיִן דבר זה הוא מעשה מגונה מאוד להשהות מצוה, ואפילו ביום המילה עצמו [...] זריזין מקדימין למצוה, קל וחומר שלא לדחות מיום ליום אף שכבר נדחית מזמנה, מכל מקום שוב **כל יומא זמנה הוא**'. לשיטתו, אף מילה שלא–בזמנה נחשב כל רגע כ'זמנה' ולפיכך חל עליה הכלל של 'זריזין מקדימים למצוות'.

בשו"ת 'דבר אברהם' (ח"א סי' לג) הוסיף לחדש רבי אברהם דוב כהנא–שפירא, שדחייית מילה שלא–בזמנה אין בה רק משום ביטול 'זריזין מקדימים', אלא המשתהה עובר על ביטול מצוות–עשה 'בכל רגע ורגע', ולדעתו יש להקדים למול שלא–בזמנו לפני מילה–בזמנה, לדבריו 'יש להזהר במילה שלא–בזמנה שלא לאחרה כלל אלא למול מיד שנראה למילה'.

אמנם מצינו מקרה אחד שהקילו לדחות שלא–בזמנו: ה'שולחן ערוך' (יו"ד סי' רסב, ב) פסק: 'חולה אין מלין אותו עד שיביא'. וב'טורי זהב' (אות ג) הביא מספר 'בדק הבית' בשם הרשב"א דמכל מקום אין מלין אותו ביום ה', לפי שבוים השלישי יש צער לנימול **ואין לגרום צער ביום השבת**'. הש"ך (יו"ד סי' רסו) הביא בשם הרשב"ץ הלכה זוהה אך מטעם אחר: 'ואסור למול הגר ביום ה' כדי שלא יבוא שלישי למילה שבשבת **ויצטרך לחלל עליו את השבת**, וכן תינוק שחלה ונתרפא ביום ה' (שבת ממתניתין לו עד למח). אולם המשנה ברורה' (סי' שלא סקל"ג) הכריע: 'תינוק שהיה חולה ונותר אסור התשב"ץ למולו ביום ה' ודשמו אצטרוב לחלל שבת עליו ביום ג' מילית, אבל הש"ך [...] המגן אברהם מתיין [...] ואין מחמיצין את המצוה'.

היבט פסיכולוגי בפרשה

הרב ברוך אפרתי
י"ח איגוד הרבנים הציוניים דרך אמונה', רב קהילה באפרת

אכן חלינו הוא נשא

לדעת רבֵּים מהראשונים, הצרעת המקראית אינה מחלת הצרעת אשר נהגה בעולם עד לא זמןון. הקריה 'מחלת הנסן', כדבריהם עולה מפשט הכתובים המתארים את הדמויות שנצטרעו במקרא – משה, מרים, נעמן, גחזי ועוזיה. כל הדמויות הללו, נצטרעו ונרפאו באופן שאינו טבעי ואינו תואם מחלה אפידמית–ביולוגית כמו הצרעת שרווחה בעולם עד לא זמןון.

משה נצטרע בין רגע בסנה, ונרפא בין רגע. מרים נצטרעה מיד, נעמן נתרפא ע"י טבילה באופן מהיר מאד, גחזי קיבל צרעת מיידית לאחר קללת אלישע, ועוזיה נצטרע במצח בשל קטורת שלא כדין. העובדה שאותה הצרעת מנגעת גם את הבגדים וקירות הבתים, מלמד אף היא על כך שלא מדובר בצרעת המוכרת לנו אלא במחלה מיוחדת הנגרמת ומסתלקת בהתאם למעשיו המוסריים של האדם ובהתאם לטהרתו על"ה הכהן.

צרעת התורה באה על חטא המחלוקת מבואר במסכת סנהדרין – "כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו... רב אמי אמר: ראוי ליצטרע", ובייחוד על כך שהמחלוקת גוררת טומאת לשון, כדברי ריש לקיש במסכת ערכין – "מאי דכתבי' זאת תהיה תורת המצורע"? זו תהיה תורתו של מוציא שם רע". אנו מבינים מדברי הגמרא, שצרעת היא סימן לטומאה פנימית באדם, והיא באה כחלק מעונשו, וכפרתו. על מעשיו הרעים.

לפי כיוון זה, מרתקת היא מסורת רבותינו האומרת שרוח אפינו משיח צדקנו, משיח בן דוד, הינו מצורע.

הגמרא מתארת את נגע הצרעת בגופו של משיח, שעל שמו המשיח קרוי – "רבנן אמרי חיורוי דבי רבי שמן", ופירש רש"י– "מצורע של בית רבי".

עלינו להעמיק ולהבין שלושה עניינים – מפני מה המשיח מנוגע בצרעת? הרי משיח צדקנו הוא איש אלהים קדוש וטהור, ודואי אינו רשע. מפני מה הצרעת מהותית למשיח עד כדי כך ששמו קרוי על שם נגעיו? מה נגע הצרעת של המשיח אומר עליו, דור אתחלתא דגאולה?

כבר ראינו בדברי רבותינו לעיל, שנגע הצרעת נעוץ בעוון המחלוקת, ובעיקר בהוצאת שם רע. הוא הוציא שם רע על חבירו, על כן יצא לו שם רע כמצורע. הוא פענ בمرקם החברתי, על כך הוא יוקע ממחנה ישראל. הוא חטא במבטו החיצוני על חברו ודן אותו לכף חובה, על כן הוא ילקה בגופו החיצוני ומזויו יתגלו. וכלפי לייא בטרהרתו – הוא נטהר בציפורים ובמים חיים, וכן נפשו נטהרת בחזרה בתשובה למקווה ישראל ד'.

ישעיהו מתאר את סבלי המשיח, ככפרה על כלל ישראל, שלא בשל חטא פרטי שלו – "אִכְנֹן חֲלִינֵי הוּא נִשְׂא וּמְכַאֲבֵינוּ סִבְלָם", ובאר רש"י: "אנו היינו סבורים שהוא שנוא לַמָּקוֹם, והוא לא היה כן, אלא מחולל היה מפשעינו ומדוכא מעונותינו". נגיע המשיח מבטאים את הצרעת הלאומית – הוא לוקה עברונו האומה גלתה בשל שנאת חיים, ועל כן מלך האומה, המשיח, לוקה בצרעת כל ימיו כתיקון. הנגעים הם מהותיים למשיח, ממש כשמו הפרטי משום שהעובדה שהוא מנוגע, מלמדת על הקשר העמוק שלו עם האומה כולה, ועל כן הנשיאה בעול הרוחני של כלל ישראל, עד כדי מוכנות לסבול עברום. ענין מיתת הצדיקים המכפרת על החיבור בהיות הצדיקים שקולים כנגד כלל ישראל, ומעלים אותם ביסוריהם לכף זכות, במפלאות ההשגחה העליונה. ומכאן תשובה לשאלותינו הראשונה והשנייה – המשיח מנוגע בשל חטאינו, ושמו קרוי על שם נגעיו משום שזו כל מהותו– תיקון חטא המחלוקת על"ה נשיאה בעול העבירות של הכלל.

ראינו לעיל שהשנאה ההדדית היא הבסיס למחלוקת, וממילא להוצאת שם רע. כמובן, המחלוקת ביסודה היא דבר חיובי. ללא מחלוקות, כיצד האמת תצא לאור? ודאי המחלוקת שצרכת, שכך שנינו במסכת תענית– "אמר רבי תנינא מאי דכתבי' ברזל ברזול יחד? לומר לך, מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו, אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה". אלא שעל המחלוקת להיות לשם שמים, ולא מצד האגו או בשל נגיעות אישיות.

יתכן וזו גם המסקנה מייסורי המשיח. עבור דור אתחלתא דגאולה – עלינו ללמוד ממשיח צדקנו את המכונות למסור את הנפש עבור טובת הכלל. כאמור, עצם נגיע המשיח, מבטאים את התיקון לסיבת הייסורים. הנגעים באים על עוון הפיודו, וסבלו של משיח מגיע ומשווה של חיבור ונשיאה בעול עבור האחר אולם יחד עם זאת, המשיח אינו מכפר על עמו, ללא עמידה על ערכה של האמת המבוררת. הוא יושב דוקא בשערי העיר, במקום שבו מצויים בני הדינים – 'שִׁפְטִים וְשִׁטְרים תַּתְּן לָךְ בכל שַׁעְרֶיךָ... וּפְסוּנוּ אֶת הָעָם מִשִּׁפְט צָדֵק', וכדברי הרמב"ם בהלכותיו – "וְיִשְׁבַּת שְׁעַר הָעִיר, שְׂנַמְרֵי הַאֲצִינוּ בְּשַׁעַר מִשְׁפַּט". השערים מבטאים את בירור וחריצת הדין והאמת.

על כן המשיח המגיע בשם האחרון והאבה לעמו, אינו מוותר על מידת האמת והצדק, אלא יושב דוקא בשערי העיר, להביע בכך את התנאי הבסיסי הכפול לגאולתנו ופדות נפשנו – אהבה ואחווה המתבטאים בנגיעו, יחד עם בירור האמת האלוקית ועמידה בדרישותיה.

לפי שזאה מחד, ולא ותרתו מאידך. אלא כדברי זכריה, שזירת האמת השלום והמשפט כתנאי לביאת משיחנו – "אֲנִי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ וְדָבַר אֲמַת אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת אִמֵּי הַמִּשְׁפָּט שְׁלֹם שִׁפְטֵי בְּעֵרְבָכֶם".